

Commissie Zorgvuldig Bestuur

CZB/V/KSO/2023/495

BETREFT: Het aanrekenen van kosten in het secundair onderwijs

1. PROCEDURE

1.1. Ontvangst: 24 december 2023

1.2. Vraagsteller

Dhr. (X.), ouder van een leerling.

1.3. Verwerende partij

- Schoolbestuur: (Y.)

- School: (Z.)

1.4. CZB

Op 24 december 2023 ontvangt het secretariaat van de Commissie een e-mailbericht van de vraagsteller. Op 3 januari 2024 heeft het secretariaat van de Commissie de goede ontvangst van de e-mail bevestigd aan de betrokkene.

Bij e-mail van 12 januari 2024 werd de verwerende partij op de hoogte gesteld van de vraag, gewezen op de mogelijkheid om een verweerschrift in te dienen, en uitgenodigd voor de zitting van 20 februari 2024.

Bij e-mail van 12 januari 2024 wordt de vraagsteller uitgenodigd voor de zitting.

Bij e-mail van 25 januari 2024 dient de verwerende partij een verweerschrift met bijlagen in. Het verweer met bijlagen wordt door het secretariaat van de Commissie op 26 januari 2024 aan de vraagsteller bezorgd per e-mail.

2. INHOUD van de VRAAG

De vraag die aan de Commissie wordt voorgelegd door de vraagsteller betreft verschillende uitgavenposten die hem via een schoolfactuur van 29 november 2023 worden aangerekend, dewelke hij betwist. Deze factuur werd als bijlage bij de formele vraag om advies gevoegd.

In concreto heeft de vraag betrekking op de volgende omstreden kosten:

- Het gebruik van Smartschool en andere elektronische leerplatformen
- Het vervangen van een papieren agenda door een digitale planner
- De bijdrage voor een rapportmapje
- De bijdrage voor de ouderraad

De vraagsteller meent dat deze kosten hem niet mogen aangerekend worden. De vraagsteller vraagt advies aan de Commissie over de opeisbaarheid van de desbetreffende kosten op de schoolfactuur.

3. INHOUD van het VERWEER

De verwerende partij wijst er op dat de schoolkosten in overleg met de schoolraad worden doorgesproken, dat in het schoolreglement wordt verwezen naar de bijlagen van de te verwachten kosten en dat de ouders per studiejaar een overzicht van de kosten ontvangen. De kosten die opgenomen zijn in het overzicht zijn slechts een indicatie van de schoolkosten, gebaseerd op het voorgaande schooljaar. Zij wijst er op dat zij het beleid betreffende de uitgaven kritisch in vraag blijft stellen en dit op meerdere niveaus, zowel op schoolniveau, op vzw niveau en op scholengemeenschap niveau.

Specifiek wat betreft de papieren schoolagenda (3,50 euro) wijst zij erop dat hier niet meer mee wordt gewerkt en dat deze ook niet werd bezorgd. Om de leerlingen toch nog te informeren over de belangrijke zaken werd hen een bestekmapje aangeboden met documenten zoals de jaarkalender, afwezigheidsbriefjes, examenrooster en hulplijnen. Verder zit in dit bedrag ook de kost van de digitale agenda via de planner vervat. Deze kost was vooraf bekend via het overzicht van de kosten die de ouders ter beschikking wordt gesteld. Het mapje werd wel degelijk afgeleverd. Deze post had even goed onder kopies opgenomen kunnen worden.

Inzake de kost voor het gebruik van Smartschool wijst de verwerende partij erop dat de school een chromebook ter beschikking stelt van de leerling voor educatief gebruik. De school blijft eigenaar van dit toestel. De gebruiker betaalt de school een eenmalige waarborg van 75 euro die op het einde van de loopbaan terugbetaald wordt indien de chromebook in goede staat ingeleverd wordt. Naast het aanbieden van de hardware (i.e. het toestel met oplader en beschermhoes) biedt de school ook een dynamisch softwarepakket aan, aangepast aan het leertraject van de leerling. Alles wordt door de school aangekocht en geregeld. Deze software wordt voorbereid en geïnstalleerd door de ICT dienst. De verwerende partij stelt dat zij door de grote stijging van de pedagogische noden die het ter beschikking stellen van chromebooks met zich meebrengt, genoodzaakt is een bijdrage aan te rekenen aan de leerling en dit ofwel door het aanrekenen van huur voor deze chromebooks evenals door het aanrekenen van een gebruikersvergoeding voor het beheer ervan. Zij heeft voor dit laatste geopteerd: elke leerling betaalt een gebruikersvergoeding voor de aangeboden modules die bij elke leerling afhankelijk zijn zoals oefenmodules (bookwidgets), plagiaatcontrole, COOLcheck,... Deze software hebben de leerlingen nodig om te leren en zijn dus ook thuis bruikbaar. De leerlingen hebben ook de mogelijkheid om het chromebook ook thuis te gebruiken. De kosten voor de modules worden maar gedeeltelijk, namelijk slechts voor 40% van de effectieve kost, doorgerekend. Deze gebruikersvergoeding werd niet opgenomen in het overzicht van kosten dat voorafgaand aan de ouders werd meegedeeld, aangezien dit een recent gegeven is. Dit zal wel mee worden opgenomen in het nieuwe kostenoverzicht en de bruikleenovereenkomst zal worden aangepast. De verwerende partij wijst er nog op dat Digisprong een eenmalige tegemoetkoming in de aankoop van digitale toestellen vanuit de Vlaamse Overheid betreft. In de toekomst zal dit moeten gedragen worden door de school zelf en indien gebruikersvergoedingen voor de jaarlijks te betalen software, lespakketten en dergelijke niet gedeeltelijk doorgerekend kunnen worden aan leerlingen wordt het in de praktijk onhoudbaar. Deze kosten voor de school lopen jaarlijks op tot ongeveer 35.000,00 euro. Tenslotte wijst zij er nog op dat de digitale leeromgevingen voor het merendeel van de leerlingen worden aangekocht om alle leerlingen dezelfde kansen te bieden. Indien zij genoodzaakt zouden worden om hierin keuzes te maken zodat de kost onder de noemer “geïndividualiseerde leermiddelen” kan vallen zal dit hoe dan ook impact hebben op het leerproces van de leerling.

Inzake het rapportmapje (0,75 euro) wijst de school erop dat het rapport verzorgd wordt aangeboden aan de leerling in een daartoe speciaal ontworpen mapje van de school. Ook deze kost werd opgenomen in het kostenoverzicht van dat schooljaar. Dit betreft bovendien een duurzaam mapje en kan ook nog na afloop van het schooljaar voor andere doeleinden worden gebruikt. De verwerende partij stelt dat zij zich er niet van bewust was dat dit geklasseerd kan worden als “basiskost” voor de leerling. Zij neemt hier akte van en zal dit schrappen op het kostenoverzicht voor volgende schooljaren

De verwerende partij wijst er tenslotte nog op dat het doel van de ouderraad is het bevorderen van de samenwerking tussen ouders en de school. Er worden regelmatig activiteiten en acties georganiseerd waarvoor de ouderraad rekent op de hulp van de ouders. Dit is geen verplichte bijdrage en wordt indien gewenst gecrediteerd op de rekening. Ook deze facultatieve bijdrage wordt vermeld op het kostenoverzicht per studiejaar. Op vraag van de heer Heylenbosch werd dit ook gecrediteerd voor deze leerling in de boekhouding. Hij werd hierover ook geïnformeerd.

4. ZITTING COMMISSIE

4.1. Datum en uur: 20 februari 2024 (om 13.00 uur)

4.2. Kamer

Kamer bevoegd voor het secundair onderwijs, de centra voor leerlingenbegeleiding, het deeltijds kunstonderwijs en het volwassenenonderwijs.

4.3. Commissieleden

De Commissie is in overeenstemming met artikel VII.2 Codificatie sommige bepalingen voor het onderwijs en de ministeriële besluiten van 14 juli 2015 en 21 mei 2019 betreffende de samenstelling van de Commissie Zorgvuldig Bestuur als volgt geldig samengesteld:

De heer Bengt Verbeeck, voorzitter;

Ivo Van Genechten, Rita Lambregts, Luc Faes en Paul De Cock, leden.

4.4.	Aanwezige	betrokkenen,	getuigen,	deskundigen,	raadsliden
- voor verzoekende partij:		De heer (X.)			
- voor verwerende partij:		Mevrouw (A.) Mevrouw (B)			

4.5. Stemming

De Commissie heeft na beraadslaging en met eenparigheid van stemmen de volgende conclusies opgesteld betreffende bevoegdheid en advies.

5. ADVIES VAN DE COMMISSIE

5.1. Regelgeving

** Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele rechten van 19 december 1966*

Artikel 13 bepaalt dat de Lid-Staten zich engageren om het middelbaar onderwijs door middel van alle passende maatregelen en in het bijzonder door de geleidelijke invoering van kosteloos onderwijs, voor ieder beschikbaar en algemeen toegankelijk te maken.

** Het Verdrag inzake de Rechten van het Kind van 20 november 1989*

Artikel 28 bepaalt dat de Lid-Staten het recht erkennen van het kind op onderwijs en teneinde dit recht geleidelijk en op basis van gelijke kansen te verwezenlijken, ervoor te zorgen de ontwikkeling van het secundair onderwijs aan te moedigen, voor ieder kind beschikbaar te stellen en toegankelijk te maken en passende maatregelen te nemen zoals de invoering van gratis onderwijs en het bieden van financiële bijstand indien noodzakelijk.

** Grondwet*

Artikel 24, § 3, eerste lid: “De toegang tot het onderwijs is kosteloos tot het einde van de leerplicht”.

** Codificatie sommige bepalingen voor het onderwijs*

Art. VII.5. De Commissie beslist over de gegrondheid van klachten van belanghebbenden inzake :

1° de internationaalrechtelijke en grondwettelijke beginselen inzake de kosteloosheid van het onderwijs, de beginselen vermeld in artikel 27 van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997, artikel 35 van de codificatie betreffende het secundair onderwijs, en artikel 6, 6°, van het decreet van 1 december 1998 betreffende de centra voor leerlingenbegeleiding ,de bijdrageregeling, bedoeld in artikel 27bis en 27ter, §1, van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997, en de regeling met betrekking tot persoonlijke bijdrage, bedoeld in artikel 38 tot en met 41 van het decreet van 16 juni 20023 over de onderwijsinternaten;²

2° ...

3° ...

...

Art. VII.6. De Commissie kan vragen van belanghebbenden behandelen over de aangelegenheden bedoeld in artikel VII.5, eerste lid.

** Codex Secundair Onderwijs*

Art. 35. In het door de Vlaamse Gemeenschap gefinancierd of gesubsidieerd voltijds secundair onderwijs en deeltijds beroepssecundair onderwijs kan geen direct of indirect inschrijvingsgeld worden gevraagd.

Na overleg binnen de schoolraad bepalen de schoolbesturen de lijst van bijdragen die aan de betrokken personen kunnen worden gevraagd, evenals de afwijkingen die op deze bijdrageregeling worden toegekend. De bijdrageregeling wordt door middel van het school- of centrumreglement aan de betrokken personen meegedeeld. Zowel de bijdrageregeling als de schoolfacturen vermelden dat gespreide betaling mogelijk is evenals een contactpersoon tot wie de betrokken personen die dergelijke gespreide betaling wensen, zich kunnen richten.

Art. 36. De kosten van het onderwijs, verstrekt in scholen en centra of afdelingen voor onderwijs, tot stand gebracht door openbare of private personen, vallen ten laste van de schoolbesturen.

Aan de gefinancierde of gesubsidieerde scholen en die aan de bij de decreet en

uitvoeringsbesluiten gestelde voorwaarden voldoen, verleent de Vlaamse Gemeenschap salarissen, salaristoelagen en werkingsbudget.

Art. 37.

Jaarlijks wordt een forfaitair werkingsbudget verleend om de kosten te dekken die verbonden zijn aan de werking en de uitrusting van de school, aan het kosteloos verstrekken van leerboeken en schoolbehoeften aan de leerplichtige leerlingen en aan de uitgaven voor de financiering van de investeringen.

Art. 111.

§ 1. Elk schoolbestuur maakt voor elk van zijn scholen een schoolreglement op waarin de rechten en plichten van elke leerling worden vastgelegd.

...

§ 1bis. Het school- of centrubestuur informeert de betrokken personen over het school- of centrumreglement voorafgaand aan de inschrijving van de leerling en bij elke wijziging. Daarbij moeten volgende principes in acht worden genomen :

1° voorafgaand aan een inschrijving wordt het school- of centrumreglement schriftelijk of via elektronische drager aangeboden en verklaren de betrokken personen zich er schriftelijk mee akkoord;

2° bij elke wijziging van het school- of centrumreglement informeert het school- of centrubestuur de betrokken personen schriftelijk of via elektronische drager over die wijziging en de betrokken personen geven opnieuw schriftelijk akkoord. Indien de betrokken personen zich met de wijziging niet akkoord verklaren, dan wordt aan de inschrijving van de leerling een einde gesteld op 31 augustus van het lopende schooljaar;

3° het school- of centrubestuur vraagt de betrokken personen of ze een papierenversie van het school- of centrumreglement wensen te ontvangen;

4° een wijziging van het school- of centrumreglement kan ten vroegste uitwerking hebben in het daaropvolgende schooljaar, tenzij die wijziging het rechtstreekse gevolg is van nieuwe regelgeving.

§ 1ter....

...

Art. 112.

In het school- of centrumreglement moeten, voor zover van toepassing, minimaal de volgende onderdelen worden opgenomen :

...

6° de financiële bijdrageregeling voor de betrokken personen, de mogelijke afwijkingen en de contactpersoon binnen de school, het centrum voor deeltijds beroepssecundair onderwijs of het centrum voor vorming van zelfstandigen en kleine en middelgrote ondernemingen voor vragen of opmerkingen dienaangaande;

...

** Decreet van 2 april 2004 betreffende de participatie op school en de Vlaamse Onderwijsraad*
Artikel. 21

Het schoolbestuur of zijn gemandateerde legt ieder ontwerp van beslissing voor overleg aan de schoolraad voor als dat betrekking heeft op:

...

7° het opstellen of wijzigen van de volgende regelingen :

a) het schoolreglement;

...

** Omzendbrief SO 78 van 27 november 2001 betreffende zorgvuldig bestuur in het secundair onderwijs.*

5.2. Bevoegdheid

De Commissie is van oordeel dat zij, rekening houdende met de aangehaalde feiten en de geldende regelgeving, bevoegd is.

5.3. Advies

5.3.1. Algemene principes

5.3.1. Kosteloosheid. Kostenbeperking. Kostenraming en ouderinformatie. Algemeen.

5.3.1.1. Kosteloosheid

De grondwet waarborgt de kosteloze toegang tot het leerplichtonderwijs. Uit de grondwet en de regelgeving secundair onderwijs volgt dat er in het door de Gemeenschap gefinancierde of gesubsidieerde secundair onderwijs geen direct of indirect inschrijvingsgeld kan worden gevraagd. Dit wordt bevestigd door het Arbitragehof (thans: het Grondwettelijk Hof) in zijn arrest nr. 28/92 van 2 april 1992. De regel van de kosteloze toegang tot het onderwijs impliceert dat de basiskosten voor het verstrekken van onderwijs ten laste vallen van de publieke of private personen die het initiatief nemen om onderwijs aan te bieden. Zij kunnen daarvoor wel door de gemeenschap gefinancierd of gesubsidieerd worden (cf. art. 36 Codex Secundair Onderwijs). De regel van de kosteloze toegang houdt geen recht op volledige kosteloosheid van het secundair onderwijs in. In genoemd arrest blijkt dat in de huidige stand van de regelgeving op het niveau van het secundair onderwijs de scholen van de ouders en de meerderjarige leerlingen wel een bijdrage kunnen vragen voor didactisch materiaal en voor bepaalde activiteiten en vormen van dienstverlening. Uitgesloten zijn evenwel kosten die behoren tot de basiskosten voor de organisatie van hedendaags onderwijs en een onderdeel vormen van de openbare dienstverlening van elke door de overheid gefinancierde of gesubsidieerde onderwijsinstelling.

Voor goederen en diensten waarvoor een bijdrage kan worden gevraagd mag niet meer worden aangerekend dan de kosten van de geleverde goederen of prestaties. Deze kosten moeten kunnen worden verantwoord, onder meer vanuit de eigenheid van de doelgroepen in het secundair onderwijs. De gevraagde bijdragen moeten het kenmerk behouden van een kostprijs. Dat veronderstelt enerzijds dat het gaat om door de school effectief gemaakte kosten en anderzijds dat het goederen of diensten betreft die de betrokken leerling effectief heeft ontvangen.

Er moet een lijst worden opgesteld van de bijdragen die van de ouders kunnen worden gevraagd. Deze lijst moet voor overleg aan de schoolraad worden voorgelegd en bij inschrijving of voor de start van het schooljaar via het schoolreglement aan de ouders worden meegedeeld. De regeling moet ook de mogelijkheid tot het toestaan van afwijkingen vermelden. Onder afwijkingen worden specifieke maatregelen of tegemoetkomingen verstaan voor financieel minder gegoede gezinnen. Deze regeling moet voor overleg aan de schoolraad worden voorgelegd en via het schoolreglement aan de ouders worden meegedeeld.

5.3.1.2. Kostenbeperking in het secundair onderwijs. Kostenraming en ouderinformatie.

Het secundair onderwijs mag dan niet verplicht kosteloos zijn, dit belet niet dat “passende maatregelen voor het invoeren van gratis onderwijs” voor dat onderwijsniveau behoren tot de doelstellingen van het Kinderrechtenverdrag (art. 28, § 1, b). Met haar beleid voor kostenbeperking en bevordering van gelijke kansen wil de Vlaamse Gemeenschap genoemde doelstelling van het kinderrechtenverdrag invulling geven. Het komt elke inrichtende macht toe om zich met passende maatregelen in dit gemeenschappelijk beleid in te schrijven.

Een eerste stap in de ontwikkeling van een beleid van kostenbeperking ligt op het niveau van informatie en inspraak. Zo is decretaal voorgeschreven dat de lijst van de voor de ouders te verwachten geldelijke bijdragen voor overleg aan de schoolraad voorgelegd worden. De regelgeving waarborgt daarmee het recht van inspraak bij het beoordelen van de noodzaak of het verantwoorde karakter van bepaalde kosten en het vaststellen van de hoogte daarvan. Van dit overleg kan gebruik worden gemaakt om op school een beleid en een cultuur van kostenbeperking uit te werken en te stimuleren. Het komt de schoolraad toe om aan de achterban van de schoolraad passende informatie te verstrekken over het gevoerde overleg en het daaruit voortkomend beleid.

De bijdrageregeling wordt in het schoolreglement opgenomen. De bijdrageregeling kan uiteraard geen uitgavenposten bevatten die ten laste vallen van de instelling. Verder moet, om aan de betrachtingen van de decreetgever en de noden van de ouders te voldoen, de bijdrageregeling volledig zijn en zo nauwkeurig als bij de aanvang van het schooljaar mogelijk is. Alle redelijkerwijze te verwachten bijdragen moeten worden vermeld. Een goede regeling zal ook transparant zijn opgesteld. Dat veronderstelt onder meer dat een duidelijk onderscheid wordt gemaakt tussen verplichte en facultatieve bijdragen en de activiteiten die daar onder horen.

De Commissie heeft in het verleden herhaaldelijk gesteld dat ook de facturatie transparant hoort te zijn, zonder daarom voor elk onderdeel tot in het laatste detail gepreciseerd te moeten zijn. Ouders die wat dat betreft vragen hebben, moeten op hun verzoek wel een gedetailleerde verantwoording kunnen ontvangen. De school dient zich zo te organiseren dat de ouders daarvoor ook terecht kunnen en correct en zakelijk geïnformeerd worden.

5.3.2. Toepassing

5.3.2.1. Aangerekende kosten voor Smartschool en andere elektronische leerplatformen

Kosten Smartschool

De school rekent 7,50 EUR aan voor ‘Smartschool: gebruik + modules’ op de voormelde factuur van 29 november 2023.

De Commissie heeft in het verleden herhaaldelijk gesteld dat Smartschool een communicatiesysteem is dat zowel school/leerkrachten en ouders/leerlingen tot voordeel strekt. Dit communicatiesysteem behoort wezenlijk tot de organisatie van onderwijs en vormt een onderdeel van de openbare dienstverlening van elke door de overheid gefinancierde of gesubsidieerde onderwijsinstelling. De daarvoor te maken kosten zijn te beschouwen als basisuitgaven waarvoor de instellingen zelf moeten instaan en waarin de overheid tussenkomt door een werkingsbudget toe te kennen. (Voor een bevestiging van dit standpunt: zie CZB/KL/KSO/2011/288, CZB/KL/KSO/2012/315; CZB/KL/P/KSO/2014/351; CZB/V/KSO/2016/372; CZB/V/KSO/2017/390).

In haar verweerschrift geeft de verwerende partij aan niet op de hoogte te zijn geweest van het feit dat voor (de basismodule van) Smartschool geen kosten mogen worden doorgerekend aan de ouders. Ter zitting verduidelijkt zij verder nog dat op de factuur de verkeerde benaming werd gebruikt en dat voor de basismodule van Smartschool geen kosten worden aangerekend. Er worden enkel kosten aangerekend voor bepaalde licenties en modules, dewelke als uitbreidingen op het basispakket dienen te worden beschouwd. Bovendien zou de school voor deze bijkomende modules slechts 40% van de effectieve kostprijs doorrekenen en de rest zelf dragen.

De Commissie leidt uit het bovenstaande af dat er niet enkel gebruik gemaakt wordt van het basispakket van Smartschool, maar ook van een aantal uitbreidingen/digitale leeromgevingen. De Commissie heeft zich reeds een aantal keren uitgesproken over het doorrekenen van de kostprijs van de toegang tot digitale leeromgevingen bovenop het basispakket. De Commissie neemt aan dat in zoverre dergelijke leeromgeving effectief in het leerproces wordt geïntegreerd en het gebruik ervan geïndividualiseerd verloopt, het als een individualiseerbaar leerinstrument kan beschouwd worden, dat verplicht aan de leerlingen kan worden voorgeschreven en waarvan de kostprijs kan worden ten laste gelegd van de ouders (zie CZB/V/KSO/2020/448 en CZB/V/KSO/2017/400).

Het aanrekenen van zulke kost veronderstelt – zoals steeds – dat deze in de bijdrageregeling van het schoolreglement wordt opgenomen en dat hierover voorafgaand overlegd is in de schoolraad. Zijn er binnen voormelde perken aldus wellicht mogelijkheden om de kostprijs van bepaalde uitbreidingen in Smartschool ten laste van de ouders te leggen, dan handhaaft de Commissie haar standpunt dat in de mate het basispakket hoofdzakelijk als een communicatiesysteem moet worden opgevat, de prijs daarvan door de school zelf moet worden gedragen.

De Commissie herhaalt in dat verband nogmaals dat het gebruik daarvan heeft toegelaten voorheen bestaande kosten voor communicatie te doen wegvallen en dus ook de school tot voordeel strekt.

Het is de school aldus toegelaten om kosten aan te rekenen voor uitbreidingen op het basispakket van Smartschool voor zover deze kunnen worden beschouwd als individualiseerbare leerinstrumenten, dewelke niet hoofdzakelijk als louter communicatiesystemen kunnen worden opgevat en voor zover er sprake is van een kost – bovenop de basisprijs – voor deze specifieke bijkomende toepassingen binnen Smartschool. Van de school wordt verwacht dat zij deze posten apart vermeldt bij het factureren zodat het duidelijk is voor ouders wat hen exact wordt aangerekend en zodat het duidelijk is dat deze kosten effectief kunnen worden geïndividualiseerd per leerling.

Aangerekende kost voor een digitale planner

Voor de uitgavenpost ‘Schoolagenda 2de en 3de graad’ wordt 3,50 EUR aangerekend. De verzoekende partij betwist deze post omdat er vanaf dit schooljaar gebruik wordt gemaakt van een digitale planner in plaats van een papieren agenda.

Allereerst merkt de Commissie op dat het niet is omdat de school voor een goedkoper (digitaal) alternatief kiest, dit op enige wijze zou inhouden dat er hiervoor geen kosten zouden mogen worden aangerekend. De digitale planner waar de leerlingen momenteel gebruik van maken zou een uitbreiding zijn op het basispakket van Smartschool. Zoals de Commissie reeds supra toelichtte, kan voor dergelijke uitbreiding een effectieve kostprijs worden aangerekend onder de bovenvermelde voorwaarden. De Commissie gaat ervan uit dat – indien het wel degelijk een aparte module betreft – hier een aparte prijs op kan worden geplakt, dewelke kan worden verdeeld over de leerlingen. Het is aan de school om aan te tonen hoe de kostprijs per leerling wordt berekend.

Wat dit punt betreft is de Commissie dan ook van oordeel dat het een school is toegelaten een kost voor een digitale agenda aan te rekenen voor zover de school de financiële berekening hiervan kan verantwoorden en individualiseren per leerling.

Licentie Microsoft office

Daarnaast wordt de 7,50 EUR voor ‘Software licenties’ op de voormelde factuur van 29 november 2023 betwist. Ter zitting licht de verwerende partij toe dat dit een licentie betreft voor een Microsoft Office softwarepakket dat de school voorziet op al de chromebooks dewelke zij gratis ter beschikking stelt van de leerlingen. De verwerende partij redeneert dat aangezien zij de chromebooks reeds gratis ter beschikking stelt en de leerlingen hiervan eveneens thuis gebruik kunnen maken, dat zij voor de software licentie een bijdrage mag vragen.

De Commissie heeft eerder aangenomen dat een softwarepakket als werkmiddel kan worden aangeboden waarvan de kostprijs aan de ouders kan worden aangerekend, voor zover het geen software betreft die tot de basisuitrusting van elke school behoort en het gebruik ervan voldoende geïndividualiseerd verloopt (zie vb. CZB/V/KSO/2016/379). Software die tot de basisuitrusting van elke school behoort, die de school zelf moet bekostigen en waarin de overheid tussenkomt door een werkingsbudget toe te kennen, kan niet aan individuele leerlingen worden aangerekend (CZB/V/KSO/2007/161, CZB/V/KSO/2010/273, CZB/KL/KSO/2011/288 en CZB/V/KSO/2012/307).

Gevraagd naar wat tot de basisuitrusting van een school behoort, heeft de Commissie als principe vooropgesteld dat software betreft waarvan niet in redelijkheid denkbaar is dat een hedendaagse school op een normale wijze kan functioneren zonder erover te beschikken.

Na de verwerende partij daaromtrent te hebben gehoord, blijkt dat de doorgerekende kost betrekking heeft op een licentie voor de installatie van een basisversie van Microsoft Office. In geen geval gaat het hier dus om specifieke software voor welbepaalde studierichtingen. Naar het oordeel van de Commissie betreft het hier dan ook een basiskost die door de school zelf moet worden gedragen.

Eens te meer daar de verwerende partij aangeeft eigenaar te blijven van de chromebooks. Dat de leerlingen de software eveneens thuis kunnen gebruiken, doet *in casu* niet ter zake.

Daar voegt zich nog het gegeven bij dat verschillende aanbieders van Microsoft office softwarepakketten specifieke contracten voorzien voor scholen waar – op voorwaarde dat de school voor zichzelf een licentie aanschaft – deze bij uitbreiding gratis aan studenten kunnen worden aangeboden. De Commissie stelt zich dan ook de vraag of de voorziening van de software daadwerkelijk effectieve kosten met zich meebrengt voor de school.

Opnieuw benadrukt de Commissie dat enkel maar kosten kunnen worden aangerekend die in de bijdrageregeling voorkomen en waarover voorafgaand overlegd is in de schoolraad. Bij nazicht stelt de Commissie vast dat de kost voor het softwarepakket niet in de bijdrageregeling is opgenomen.

5.3.2.2. Bijdrage voor een rapportmapje

De vraagsteller betwist de 0,75 EUR die de school aanrekent voor de uitgavenpost ‘rapportmapje’.

De Commissie verwijst naar eerdere uitspraken waarin ze overwoog dat het verlenen van diploma’s, getuigschriften en studieattesten een onderdeel is van de openbare dienstverlening van elke door de overheid gefinancierde of gesubsidieerde onderwijsinstelling. De daarvoor te maken kosten behoren tot de basisuitgaven waarvoor de instellingen zelf moeten instaan. Het regelmatig verlenen van informatie aan de ouders over de studievorderingen onder de vorm van

studierapporten van de leerlingen is naar het oordeel van de Commissie onderdeel van diezelfde basisopdracht. Ouders en leerlingen moeten niet betalen om van de studievorderingen op de hoogte gebracht te worden. (zie CZB/KL/KSO/2010/262; CZB/V/KSO/2010/263- en zie CZB/KL/P/KSO/2014/351) Communicatie met de ouders over de organisatie van het onderwijs, inclusief het afleveren van een rapport (CZB/V/KSO/2007/170), behoort tot de elementaire verplichtingen van een school. De kosten daarvoor moeten door de school worden gedragen en kunnen op de werkingsmiddelen worden aangerekend. (zie CZB/V/KSO/2009/238)

5.3.2.3. Bijdrage voor de ouderraad

Tot slot betwist de vraagsteller de 7,50 EUR die voor ‘*Bijdrage ouderraad*’ op de factuur wordt aangerekend.

Zowel in haar verweerschrift als ter zitting voert de verwerende partij aan dat het *in casu* om een facultatieve bijdrage gaat, dewelke op vraag van ouders kan worden gecrediteerd op de factuur. Bij haar verweerschrift voegde de verwerende partij ter illustratie de bijdrageregeling voor de derdejaarsleerlingen toe waarin een onderscheid wordt gemaakt tussen ‘verplichte uitgaven’ en ‘facultatieve uitgaven’. De bijdrage voor de ouderraad is in de lijst met ‘facultatieve uitgaven’ terug te vinden.

Verder geeft de bijdrageregeling de volgende toelichting met betrekking tot de facultatieve uitgaven:

“Niet-verplichte uitgaven zijn uitgaven voor zaken die je niet verplicht moet aankopen of activiteiten waar je niet verplicht aan moet deelnemen, maar als je aankoopt of deelneemt, dan moeten jij of je ouders er wel een bijdrage voor betalen.”

In haar beslissing CZB/KL/KSO/2012/315 wees de Commissie reeds op het belang van een onderscheid tussen verplichte en facultatieve uitgaven in de bijdrageregeling. En hoewel de Commissie vaststelt dat de verwerende partij dit onderscheid in haar bijdrageregeling correct heeft gemaakt, merkt zij tegelijkertijd op dat hierin niet terug te vinden is dat deze facultatieve uitgaven op facturen zullen worden vermeld, noch hoe men de betaling ervan kan weigeren. De Commissie acht de verwarring van verwerende partij bijgevolg terecht, daar het louter op basis van de voorgelegde factuur niet duidelijk is dat het om een facultatieve bijdrage zou gaan. Integendeel, door de desbetreffende bijdrage te vermelden in een lijst met andere verplichte uitgavenposten – zonder dat op enige wijze wordt aangeduid dat de ouderraadbijdrage facultatief is – wordt de indruk gewekt dat ook die bijdrage obligatoir is.

De Commissie besloot in haar beslissing CZB/V/KBO/2008/209 bovendien als volgt: *“Het recht om vrijwillige bijdragen te vragen ook van de ouders staat niet ter discussie. De initiatiefnemers dienen zich wel bewust te zijn van de druk die daarvan uitgaat op het realiseren van de decretale verplichting van gelijke toegankelijkheid, kostenbeperking en bijzondere aandacht voor minder gegoede ouders. Dit verplicht hen tot grote zorg voor het waarborgen van het vrijwillig karakter van de gevraagde bijdragen. Het past daarom niet dat de school zelf om vaste bijdragen zou vragen.”* (zie ook hieromtrent: CZB/KL/KBO/2010/272, CZB/V/KBO/2015/363, CZB/KL/KBO/2017/391 en CZB/KL/KBO/2020/452).

De Commissie merkt op dat door ouders te dwingen op eigen initiatief aan te geven facultatieve bijdragen niet te willen betalen, het principe van vrijwilligheid niet wordt gewaarborgd. De Commissie onderstreept dat scholen die op een georganiseerde manier van de ouders vrijwillige bijdragen vragen, bijzondere aandacht moeten besteden aan het vrijwillig karakter van deze bijdragen, hetgeen o.m. inhoudt dat scholen te allen tijde dienen te vermijden dat ouders zich

onder druk gezet voelen. Zo is het niet ondenkbaar dat het voor sommige ouders een drempel is om contact op te nemen met de school hierover. Het kan dan ook geenszins de bedoeling zijn dat het ouders pas is toegelaten de vrijwillige bijdragen niet te betalen na contactname met de school.

5.3.2.4 De Commissie komt tot volgend advies:

De factuur van 29 november 2023 vertoont een algemeen gebrek aan transparantie doordat er voor een aantal posten foutieve/vage benamingen zijn gebruikt, waardoor het bijgevolg niet na te gaan is wat exact wordt aangerekend.

Daarnaast worden de uitgaven voor een rapportmapje, voor de basismodule van Smartschool en voor de installatie van een Microsoft Office basispakket onterecht gefactureerd. Dit zijn immers basiskosten ten laste van de school dewelke niet kunnen worden doorgerekend aan de ouders.

Het is de school daarentegen wel toegelaten kosten aan te rekenen voor bijkomende modules en elektronische leerplatformen bovenop het basispakket voor zover deze kunnen worden beschouwd als individualiseerbare leerinstrumenten, dewelke niet hoofzakelijk als louter communicatiesystemen kunnen worden opgevat en voor zover er sprake is van een kost – bovenop de basisprijs – voor deze specifieke bijkomende toepassingen. En voor zover deze uitgavenposten in de bijdrageregeling voorkomen na voorafgaand overleg in de schoolraad.

De Commissie adviseert tot slot in de toekomst een meer behoedzame houding aan te nemen bij het opvragen/aanrekenen van facultatieve bijdragen. Zo dient steeds het principe van vrijwilligheid te worden gerespecteerd en mogen ouders zich op geen enkele wijze onder druk gezet voelen deze te betalen. De huidige werkwijze van de school – waarbij van ouders wordt gevraagd zelf actie te ondernemen om betaling te weigeren – voldoet niet aan de door de Commissie geformuleerde voorwaarden.

Brussel, 20 februari 2024

Frederik Stevens
Waarnemend Secretaris

Bengt Verbeeck
Voorzitter